

Васильєва Юлія Віталіївна
студентка,
Науковий керівник:
Юхновська Юлія Олександрівна
к.е.н., доцент
Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія» ЗОР
м. Запоріжжя

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

The study analyzes the current state of preservation of the cultural heritage of Ukraine and identifies the causes of the poor state of the historical environment of cities. The necessity of urgent implementation of measures to overcome the crisis of Ukraine's cultural heritage was noted, in particular, to develop an appropriate strategy of activity, which should be considered as a conceptual approach to solving industry problems.

Стан справ у галузі охорони культурної спадщини свідчить, що нині в Україні є 1,4 тис. міст і селищ, та понад 8 тис. сіл із цінною культурною спадщиною. Сучасний стан більшості з 401 населеного пункту країни, які ввійшли до Списку історичних населених міст і селищ міського типу, незадовільний і близький до критичного.

Усього під охороною держави знаходиться понад 147 тис. пам'яток, значна частина яких перебуває під впливом природних і антропогенно зумовлених факторів екологічного ризику та характеризується різким погіршенням стану, а в багатьох випадках – безповоротними втратами. На підставі моніторингу встановлено, що 50–70 % об'єктів в окремих регіонах перебуває в незадовільному стані, а понад 200 пам'яток архітектури та містобудування національного значення щороку потребують проведення невідкладних протиаварійних та консерваційних робіт [1].

Причинами неблагополучного стану історичного середовища міст є: вступ більшості міст України в стадію активної реконструкції, яка все більше торкається їхніх центральних історичних частин; спотворення внаслідок невдалих перебудов й надбудов, будівництва на місці знесених історичних об'єктів нових споруд, які руйнують масштабність і характер історичного середовища; недостатня увага щодо збереження архітектурної та містобудівної спадщини як самостійних цілісних утворень та неврахування їхнього історико-культурного середовища та містобудівних якостей у протизахисті здійснення переважно реставрації й підтримки окремих цінних будинків і споруд, що входять до їхнього складу; незадовільна ситуація з виділенням і фіксацією зон охорони пам'яток і заповідних зон історичних міських поселень; неналежне відображення в чинному законодавстві про об'єкти культурної спадщини питань збереження й раціонального використання об'єктів містобудівної спадщини [2].

Державна система охорони пам'яток культурної спадщини в Україні не має належного організаційного, програмно-цілового, матеріального та фінансового забезпечення: не забезпечується паспортизація, облік і реєстрація пам'яток відповідно до вимог Закону України «Про охорону культурної спадщини», формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України здійснюється вкрай повільно (реєстр включає 4719 пам'яток, тобто охоплює лише 3 % від загальної кількості пам'яток, взятих на облік); не забезпечено прийняття комплексної державної програми дій із питань захисту, збереження, належного утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, реабілітації та музеєфікації об'єктів культурної спадщини; спостерігається багаторічне та значне скорочення державного фінансування програм, заходів та робіт зі збереження об'єктів культурної спадщини без їхнього належного заміщення коштами з інших джерел фінансування; спостерігається постійний брак коштів на поповнення музейних фондів, ремонтно-реставраційні роботи, музеєфікацію, оновлення обладнання [3].

Не дооцінюється той факт, що спадщина є чудовою базою для успішного розвитку туристської індустрії, а, з іншого боку – процвітання туристської галузі має слугувати розвитку культури, чому підтвердженням є таке: низька ефективність використання більшості визначних історико-культурних пам'яток у туристських цілях, незважаючи на значний потенціал країни та її регіонів; відсутність координації в розвитку туристської індустрії зі збереженням і актуалізацією культурної спадщини; невключення пам'яток у туристські маршрути; невикористання культурної інфраструктури як частини туристської інфраструктури; відсутність у вітчизняній туристській індустрії достатнього досвіду, належної реклами й пропаганди щодо формування образу країни, регіону, міста.

У випадку зволікання з активізацією національної політики в сфері спадщини сучасна ситуація може стати катастрофічною. Щоб уникнути розвитку подій за гіршим зі сценаріїв, необхідно невідкладно приступити до реалізації заходів щодо виходу з кризи, зокрема виробити відповідну стратегію діяльності, яку варто розглядати як концептуальний підхід до вирішення проблем галузі.

Список використаних джерел:

1. Про Рекомендації парламентських слухань «Культурна політика в Україні: пріоритети, принципи та шляхи реалізації»: Постанова Верховної Ради України від 21.06.2005 р. № 2680-IV // Відомості Верховної Ради. 2005. № 28. С. 1172, ст. 376.
2. Поливач К.А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України. 2012. С. 91- 92
3. Титова О. М. Деякі актуальні питання збереження культурної спадщини України. Праці Центру пам'яткознавства. 2009. Вип. 16. С. 5–10.